

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Одеський національний морський університет

Кафедра цивільного і трудового права

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ І
САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ**

ДЛЯ СТУДЕНТІВ З ОБОВ'ЯЗКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО УКРАЇНИ» (частина 1) для студентів 2 курсу денної форми навчання (першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право» освітньо-професійної програми «Право»)

Одеса, 2022

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ І САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ДЛЯ СТУДЕНТІВ З ОБОВ'ЯЗКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО УКРАЇНИ» (частина 1) для студентів 2 курсу денної форми навчання (першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право» освітньо-професійної програми «Право») укладено професором кафедри «Цивільного і трудового права» ОНМУ Г.Г. Мошаком.

Обговорено та схвалено на засіданні кафедри «Цивільного та трудового права» ННМГІ ОНМУ протокол № 6 від 20.10.2022.

«Цивільне право України» належить до обов'язкових дисциплін. У дисципліні «Цивільне право України» розглядаються питання, котрі врегульовано у Книгах 1–4, 6 Цивільного кодексу України. Навчальна дисципліна має наступні завдання: опанування студентами необхідних теоретичних положень, що вироблені цивілістичною думкою; освоєння нормативного матеріалу, закріпленого системою цивільного законодавства України; ознайомлення з судовою та іншою практикою застосування норм цивільного законодавства.

Навчальна дисципліна «Цивільне право України» передбачає вивчення питань про предмет і метод цивільного права, його систему і джерела; загальних положень цивільного права, зокрема положень про цивільні правовідносини, фізичних і юридичних осіб та інших учасників цивільних відносин, об'єкти цивільних прав, правочини, відносини представництва, строки й терміни, реалізацію і захист цивільних прав, виконання цивільних обов'язків, цивільно-правову відповідальність, а також засвоєння положень таких підгалузей, як речове право, право інтелектуальної власності, спадкове право. Оволодіння студентами знаннями з вищенаведених питань повинно мати за мету засвоєння основних правових категорій і інститутів першої частини цивільного права, формування правового мислення, вироблення вмінь тлумачити й аналізувати норми цивільного законодавства, набуття навичок практичного застосування теоретичних знань і цивільно-правових норм до конкретних відносин.

Цивільне право України вивчається студентами на лекціях, практичних заняттях, колоквіумах, у ділових іграх, під час консультацій; у ході виконання індивідуальних завдань; виконуючи самостійні роботи. Використання зазначених форм навчальної роботи передбачено програмою навчальної дисципліни, завданнями до практичних занять, переліком питань для самостійної роботи, завданнями для індивідуальної роботи студентів, тестами. Результатом вивчення студентами навчальної дисципліни «Цивільне право України» (частина 1) є: знання студентами стану основних проблем науки цивільного права; вільна орієнтація у системі цивільного законодавства й судовій практиці з цивільних справ; уміння правильно тлумачити й застосовувати норми цивільного права; грамотне здійснення аналіз обставин, що склалися у конкретних відносинах; самостійна праця з навчальними й науковими джерелами; використання здобутків науки цивільного права для вирішення казусів, здатність обґрунтовано й мотивовано приймати рішення по завданнях і правильно їх оформлювати.

Одним із видів позааудиторної роботи є самостійна робота. Вона спрямована на вивчення програмного матеріалу та сприяє поглибленню й розширенню знань студентів. Самостійна робота здійснюється шляхом опрацювання матеріалів лекції, вивченням додаткової літератури та нормативно-правових актів, судової практики відповідно до тем, що виносяться на практичні заняття, а також і з тих питань, які підлягають самостійному опрацюванню. Результати поточного контролю (ПК) і підсумкового контролю знань (ПКЗ) є підставою для оцінювання знань студентів. Підсумковою формою контролю знань студентів є іспит, який має на меті перевірку рівня засвоєння теоретичних знань, вміння їх застосування при вирішенні конкретних практичних завдань.

Короткий зміст та структура тем дисципліни «Цивільне право України, ч.1»

Тема 1. Вступ до дисципліни «Цивільне право України»

У вступі до дисципліни "Цивільне право України" ч.1 (загальна) визначаються предмет регулювання та його метод. Розкривається місце цивільного права у системі галузей, зв'язок з ними та його особливості. Студентам рекомендуються джерела вивчення курсу, зокрема підручник авторського колективу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого під керівництвом проф. В.І. Борисової.

Набір матеріалів до курсу цивільного права розміщені також на сайті кафедри «Цивільного та трудового права» за адресою: www.akademinstitut.wordpress.com. Онлайн-лекції здійснюються згідно розкладу занять за адресою: <https://us04web.zoom.us/j/3254140505?pwd=R0hRQ0NDTVJsNWFCUHKreGRJQ1h5Zz09>

У темі 2. «Акти цивільного законодавства» - розглядаються поняття та види актів цивільного законодавства, концепція і структура цивільного кодексу України, дискусія з приводу перспектив розвитку цивільного законодавства.

Тема 3. Цивільне право: наука і навчальна дисципліна

У темі розкривається поняття галузі цивільного права, науки та дисципліни цивільного права, зокрема поняття, предмет та методи цивільного права як науки та структура цивільного права як навчальної дисципліни.

Тема 4. Поняття та структура цивільних правовідносин.

Поняття цивільних правовідносин. Елементи та структурні особливості цивільних правовідносин. Зміст цивільних правовідносин. Поняття, зміст та

види суб'єктивних цивільних прав. Поняття, зміст та види суб'єктивних обов'язків. Елементи та види цивільних правовідносин. Склад учасників (суб'єктів) цивільних правовідносин. Поняття цивільної правоздатності і дієздатності. Об'єкти цивільних правовідносин. Класифікація (види) цивільних правовідносин. Підстави виникнення та припинення цивільних правовідносин.

Тема 5. Фізичні особи як суб'єкти цивільних правовідносин. Тема передбачає розгляд питань: Особистість (людина) та цивільна правосуб'єктність. Фізична особа (громадянин) як індивідуальний суб'єкт цивільного права. Правоздатність фізичних осіб. Виникнення та припинення правоздатності. Зміст правоздатності фізичних осіб. Рівність та невід'ємність правоздатності. Співвідношення правоздатності та суб'єктивного права. Правоздатність іноземних громадян та осіб без громадянства.

Дієздатність фізичної особи. Повна дієздатність. Обсяг дієздатності малолітніх віком до 14 років. Обсяг дієздатності неповнолітніх віком від 14 до 18 років. Випадки набуття повної цивільної дієздатності неповнолітніми при досягненні ними 16 років. Обмеження дієздатності громадян. Визнання громадянина недієздатним.

Тема 6. Юридичні особи як суб'єкти цивільних правовідносин.

Поняття та ознаки юридичної особи. Поняття і види правосуб'єктності юридичних осіб. Органи юридичних осіб. Індивідуалізація юридичних осіб, її способи та цивільно-правове значення.

Порядок і способи утворення юридичних осіб. Державна реєстрація юридичної особи та її правове значення. Припинення діяльності юридичної особи. Порядок ліквідації юридичної особи. Реорганізація юридичної особи. Види юридичних осіб. Підприємства. Господарські товариства. Кооперативи. Об'єднання.

Тема 7. Об'єкти цивільних правовідносин.

Поняття і види об'єктів цивільних правовідносин. Поняття речей та їх ознаки. Класифікація речей та її правове значення. Поняття майна. Гроші та валютні цінності як об'єкти цивільних правовідносин. Поняття та особливості цивільно-правового режиму валютних цінностей. Поняття та основні види цінних паперів. Єдиний майновий комплекс підприємства як об'єкт правовідносин. Послуги та інші дії як об'єкти цивільних правовідносин. Результати творчої діяльності як об'єкти цивільних правовідносин. Особисті немайнові блага як об'єкти цивільних правовідносин.

Тема 8. Особисті немайнові права фізичної особи.

Поняття та ознаки особистих немайнових прав, не пов'язаних з майновими. Розвиток концепції особистих немайнових прав у цивільному праві. Джерела правового регулювання особистих немайнових прав фізичної особи. Проблема галузевої приналежності особистих немайнових, не пов'язаних з майновими, відносин.

Нематеріальні блага як особлива категорія об'єктів цивільного права. Особливості суб'єктного складу. Загальні та спеціальні суб'єкти особистих немайнових відносин. Абсолютність особистих немайнових відносин.

Підстави виникнення особистих немайнових прав фізичної особи. Здійснення та гарантії забезпечення особистих немайнових прав. Критерії класифікації та види особистих немайнових прав: за цільовим спрямуванням, порядком виникнення, формою закріплення. Система особистих немайнових прав у Цивільному кодексі України. Захист особистих немайнових прав. Поновлення порушеного права. Спростування недостовірної інформації. Відшкодування моральної шкоди.

До цієї теми рекомендується використати:

Посібник за статтею 8 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод за рішеннями Європейського суду з прав людини. Див.: [1259d4263dac852ef056_file.pdf](https://unba.org.ua/1259d4263dac852ef056_file.pdf) (unba.org.ua), а також див. Практика ЄСПЛ: Український аспект | ECHR: Ukrainian Aspect

Тема 9. Правочини.

Поняття і види правочинів. Односторонні, двосторонні та багатосторонні правочини. Оплатні і безоплатні правочини. Реальні і консенсуальні правочини. Умовні правочини. Умови дійсності правочину. Сторони у правочині. Зміст правочину. Єдність (відповідність) волі та волевиявлення у правочині. Форма правочину. До теми використати: Відео Правочини (Калітенко Оксана Михайлівна).

Тема 10. Недійсність правочину.

Правові наслідки недійсності правочину. Недійсність правочину та її види. Нікчемні та оспорювані правочини. Недійсність частини правочину. Правові наслідки недійсності правочину. Визнання правочину недійсним та неукладеним. Момент, з якого правочин вважається недійсним.

До теми використати матеріал: Круглий стіл, присвячений обговоренню оновлення положень ЦК України про правочини і договори.

Тема 11. Представництво, довіреність.

Поняття представництва. Сфера застосування представництва. Види представництва. Сторони правовідносин з представництва. Повноваження представника. Наслідки укладення угоди особою, не уповноваженою на це, або з перевищенням повноважень. Довіреність. Форма та строк дії довіреності. Передоручення. Припинення довіреності. Наслідки припинення довіреності.

Тема 12. Строки та терміни у цивільному праві, цивільно-правова відповідальність.

Поняття строків в цивільному праві. Види строків. Порядок обчислення строків. Строки здійснення цивільних прав. Строки виконання цивільних обов'язків. Поняття і значення строку позовної давності. Види строків позовної давності. Вимоги, на які позовна давність не поширюється. Початок перебігу строку позовної давності. Зупинення, перерва і поновлення строків позовної давності. Наслідки закінчення строку позовної давності. Випадки захисту порушеного права після закінчення строків позовної давності. Поняття, ознаки та функції цивільно-правової відповідальності. Види та форми цивільно-правової відповідальності. Договірна та недоговірна відповідальність. Часткова, солідарна та субсидіарна відповідальність. Умови цивільно-правової відповідальності. Склад цивільного правопорушення. Вина як умова цивільно-правової відповідальності. Підстави звільнення від цивільно-правової відповідальності.

До теми рекомендується: Огляд судової практики "Строки у цивільному праві. Позовна давність".

Тема 13. Право власності. Загальна характеристика

Речові права в системі цивільних прав. Ознаки речових прав. Власність і право власності. Поняття права власності як правового інституту. Форми і види права власності за законодавством України. Право власності Українського народу.

До теми рекомендується відео у ютубі І.В. Проф. Спасибо-Фатєєва. Загальна характеристика права власності.

Тема 14. Підстави виникнення та припинення прав власності.

Підстави виникнення та їх класифікація. Момент виникнення права власності у набувача майна за договором. Ризик випадкової загибелі або псування речі. Припинення права власності.

Тема 15. Поняття права спільної часткової власності та її види. Право спільної сумісної власності.

Поняття спільної часткової власності. Права та обов'язки учасників спільної часткової власності. Право переважної купівлі частки у спільній власності.

Право спільної власності подружжя. Законний правовий режим майна подружжя. Правовий режим майна подружжя за шлюбним контрактом. Право власності осіб, які ведуть фермерське господарство.

Тема 16. Права на чужі речі.

Поняття та види сервітутів. Земельні сервітути. Особисті сервітути. Припинення сервітутів. Право користування чужою землею для сільськогосподарських потреб (емфітевзис). Право користування чужою землею для забудови (суперфіцій).

Тема 17. Захист права власності.

Розкривається поняття захисту права власності, його способи. Віндикаційний позов. Негаторний позов. Позов про визнання права власності. Судова практика захисту права власності. До теми рекомендується використати: Відео Спасибо-Фатеева І.В. Захист права власності.

Тема 18. Загальна характеристика права інтелектуальної власності.

Власність і право власності: спільне та відмінності. Регулювання відносин власності. Тема включає питання:

1. Поняття права інтелектуальної власності та його загальна характеристика.
2. Співвідношення права інтелектуальної власності з правом власності.
3. Суб'єкти та об'єкти права інтелектуальної власності.
4. Підстави виникнення (набуття) права інтелектуальної власності.
5. Особисті немайнові та майнові права інтелектуальної власності.
6. Перехід майнових прав інтелектуальної власності до інших осіб.
7. Строки чинності майнових прав інтелектуальної власності.
8. Способи захисту права інтелектуальної власності судом.

Тема 19. Авторське право.

Розкривається поняття авторського права, його об'єкти та суб'єкти, а також суміжні права. Рекомендуються питання для обговорення:

1. Твори як об'єкти авторського права, їх різновиди.
2. Суб'єкти авторського права. Презумпція авторства.
3. Поняття співавторства та його різновиди.
4. Особисті немайнові права автора.
5. Майнові права автора, їх зміст та класифікація.
6. Виникнення авторських прав, строки їх чинності. Значення державної реєстрації авторських прав. Сповідання про авторські права.
7. Поняття суміжних прав, їх об'єкти та суб'єкти.

8. Суміжні права виконавців, виробників фонограм та відеограм, організацій мовлення.

9. Цивільно-правові способи захисту авторських та суміжних прав в судовому порядку.

Рекомендовані матеріали до теми: Закон Про авторське право та суміжні права, закон Про розповсюдження аудіо та відео, Постанова Пленуму ВС У Про застосування законодавства щодо авторських прав.

Тема 20. Патентне право.

Розкриваються основні положення патентного права.

(питання до лекції та для відповідей)

1. Загальна характеристика патентного права та його джерел.
2. Винаходи, корисні моделі та промислові зразки як об'єкти правової охорони.
3. Критерії патентоздатності об'єктів патентного права.
4. Оформлення прав на об'єкти промислової власності.
5. Суб'єкти права на винаходи, промислові зразки та корисні моделі (винахідники, автори промислового зразка, роботодавці та їх правонаступники).
6. Особисті немайнові та майнові права на винаходи, корисні моделі та промислові зразки.
7. Обмеження прав на винаходи, корисні моделі та промислові зразки.
9. Захист прав на винаходи, корисні моделі та промислові зразки.

Тема 21. Правові засоби індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів та послуг.

Питання для обговорення та для перевірки знань:

1. Загальна характеристика правових засобів індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів та послуг.
2. Поняття комерційного найменування.
3. Співвідношення комерційного найменування і найменування юридичної особи, комерційного найменування і торговельної марки.
4. Майнові права інтелектуальної власності на комерційне найменування.
5. Припинення чинності майнових прав інтелектуальної власності на комерційне найменування.
6. Поняття, види та умови надання правової охорони торговельним маркам.
7. Правова охорона добре відомих торговельних марок.
8. Майнові права інтелектуальної власності на торговельну марку та строк їх чинності.
9. Визнання прав інтелектуальної власності на торговельну марку недійсними.

10. Поняття географічного зазначення та обсяг його правової охорони.
11. Права інтелектуальної власності на географічне зазначення та строки їх чинності.
12. Припинення прав на комерційне найменування, торговельну марку і географічне зазначення.

Тема 22. Інші об'єкти інтелектуальної власності.

Питання до лекції та для самостійного вивчення:

1. Право інтелектуальної власності на наукове відкриття та проблеми його реалізації.
2. Право інтелектуальної власності на компонування (топографію) інтегральної мікросхеми.
3. Право інтелектуальної власності на раціоналізаторську пропозицію та стан її правової охорони.
4. Право інтелектуальної власності на селекційні досягнення (сорти рослин і породи тварин).
5. Право інтелектуальної власності на комерційну таємницю, об'єкти комерційної таємниці та правовий режим їх захисту.
6. Право інтелектуальної власності на “ноу-хау”, співвідношення понять “комерційна таємниця” і “ноу-хау”.
7. Права інтелектуальної власності на технології, створені за державні кошти.

Тема 23. Спадкування та спадкове право в Україні. Відкриття спадщини.

Поняття спадкового права. Спадкове право як сукупність цивільно-правових норм, які врегульовують порядок і межі переходу суб'єктивних прав і обов'язків померлого до інших осіб. Співвідношення понять спадкове право і спадкове правонаступництво. Співвідношення концепцій універсального та сингулярного правонаступництва у спадковому праві.

Принципи спадкового права. Загальна характеристика спадкового законодавства України. Загальні та формально-юридичні підстави виникнення спадкових правовідносин. Поняття відкриття спадщини. Відкриття спадщини як центральний юридичний факт юридичного складу спадкового правонаступництва. Елементи відкриття спадщини.

Тема 24. Спадкування за заповітом.

Поняття спадкування за заповітом, як окремого виду правонаступництва в цивільному праві, сутністю якого є поєднання універсального і сингулярного правонаступництва, що здійснюється на умовах і в порядку, встановленому у відповідності до волі заповідача, із застереженнями, які містяться у

імперативних цивільно-правових нормах. Поняття юридичного складу правонаступництва при спадкуванні за заповітом. Визначення об'єкту спадкування за заповітом.

Поняття заповіту як угоди, зміст якої становить одностороннє особисте розпорядження фізичної особи, що спрямоване на встановлення умов і порядку правонаступництва у майні особи на випадок її смерті. Правова природа заповіту. Заповіт як розпорядча угода на випадок смерті.

Форма заповіту як односторонньої угоди. Нотаріальна форма заповіту як основна форма заповіту. Заповіти, прирівняні до нотаріально посвідчених (заповіти спеціальної форми). Правові підстави визнання заповіту недійсним. Множинність заповітів.

Тема 25. Поняття спадкування за законом.

Співвідношення інститутів спадкування за законом та спадкування за заповітом. Поняття родинності. Пряма низхідна та висхідна лінія родинності. Бокова лінія родинності. Ступінь. Правова природа інституту виконання заповіту. Поняття заповідального відказу як розпорядження заповідача у межах заповіту, що спрямоване на встановлення сингулярного правонаступництва в окремих правах із майна померлого на користь визначених осіб. Система та способи набуття спадщини. Поняття відумерлості спадщини. Усунення від спадщини. Поділ спадкового майна. Поняття охорони спадкового майна. Управління спадковим майном. Оформлення права на спадщину Оподаткування спадщини. Спадкові спори. Загальні положення про спадковий договір.

Програма дисципліни «Цивільне право України», література до кожної із тем, теми практичних занять, теми курсових та самостійних робіт.

Описання навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень вищої освіти, освітня програма	Характеристика навчальної дисципліни	
		очна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів ECTS – 12	Галузь знань: 08 Право	Обов'язкова дисципліна циклу професійної підготовки за ОПП	

Модулів – 1	Спеціальність: 081 Право	Рік підготовки	
Змістових модулів – 3		2-й	-
Загальна кількість годин – 360		Семестр	
		3-4-й	-
		Лекції	
Тижневих годин для очної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи – 8	Перший (освітньо-професійний) рівень вищої освіти (бакалавр) Освітньо-професійна програма «Право»	56 год.	-
		Практичні, семінарські	
		54 год.	-
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		210 год.	-
		Індивідуальні завдання:	
		Курсова робота: 4 семестр	
		Види контролю:	
		поточний контроль: перевірка знань під час аудиторних і дистанційних практичних занять	
		підсумковий контроль: залік, іспит	

Мова викладання – українська.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни полягає у досконалому опануванні студентами змісту цивільно-правових і сімейних інститутів, основними теоретичними та практичними засадами правового регулювання особистих немайнових і майнових цивільних і сімейних правовідносин, глибокому засвоєнню теоретичного матеріалу, усвідомленню безумовного використання у майбутній практичній діяльності актів цивільного та сімейного законодавства, у навчанні студентів орієнтуватися в чинному цивільному законодавстві, тлумачити нормативно-правові акти та вміло застосовувати їх в реальних умовах своєї майбутньої професійної діяльності.

Завдання - формування у студентів системи науково-теоретичних та практичних знань з цивільного та сімейного права, визначення та розкриття змісту понять, категорій та інститутів цивільного права, нормативно-правових актів, їх дотримання, тлумачення та застосування в практичній діяльності.

Міждисциплінарні зв'язки: навчальна дисципліна «Цивільне право» вивчається паралельно з такими дисциплінами, як «Цивільно процесуальне право», «Земельне і аграрне право», «Кримінальне право», «Господарське право», «Трудове право»; вона є необхідною передумовою подальшого засвоєння галузевих та міжгалузевих, спеціальних прикладних юридичних дисциплін.

Програмні компетентності

Навчальна дисципліна «Цивільне право» покликана сприяти набуттю здобувачами бакалаврського рівня вищої освіти за спеціальністю 081 «Право» інтегральної компетентності (визначеної відповідним Стандартом вищої освіти України, та ОПП «Право»), яка полягає у здатності аналізувати, та підставі цього розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі професійної правничої діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування правових доктрин, правових принципів, правових інститутів, і характеризується комплексністю та визначеністю умов.

Вивчення дисципліни «Цивільне право» сприяє здобуттю наступних *загальних компетентностей (ЗК)* за ОПП «Право»:

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК6. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Вивчення дисципліни « *Цивільне право*» сприяє здобуттю наступних **фахових компетентностей спеціальності (СК)** за ОПП «Право»:

СК7. Здатність застосовувати норми та інститути права, щонайменше з таких галузей, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, трудове право, кримінальне і кримінальне процесуальне право.

СК8. Здатність застосовувати правові принципи та доктрини.

СК11. Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.

СК12. Здатність аналізувати правові проблеми та обґрунтовувати правові позиції.

СК13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ.

СК14. Здатність до консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації.

Програмні результати навчання

Після успішного вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти зможе:

РН 1. Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин.

РН 2. Знати та розуміти міжнародні стандарти прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практику Європейського суду з прав людини.

РН 4. Знати та розуміти основи права Європейського Союзу.

РН 5. Давати короткий правовий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю.

РН 13. Знати та розуміти особливості реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.

РН 15. Вільно використовувати для правничої діяльності доступні інформаційні технології і бази даних.

РН 17. Працювати в команді, забезпечуючи виконання завдань команди.

Вивчення навчальної дисципліни «Цивільне право» в цілому спрямовується на формування у студентів в галузі цивільного права фундаменту юридичного мислення взагалі, що передбачає досягнення такого рівня підготовки студента, при якому він повинен:

- знати:

- 1) способи забезпечення виконання зобов'язань; припинення зобов'язань; цивільно-правові договори: поняття, зміст, порядок укладання; договори про передачу майна у власність; договори про передачу майна у користування; договори з виконання робіт; договори з надання послуг; договори про спільну діяльність; договори щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності; недоговірні зобов'язання;
- 2) історію розвитку цивільного права; парадигму та методологію пізнання цивільного права.
- 3) методику вирішення практичних завдань з цивільного та сімейного права.

- вміти:

- 1) відтворювати основні поняття та конструкції цивільного права; вирішувати тести та виконувати індивідуальні завдання;
- 2) застосовувати загальні та спеціальні алгоритми аналізу інститутів цивільного права, самостійно працювати з нормативно-правовими актами;
- 3) аналізувати положення та інститути цивільного права; виступати експертом та консультантом у навчанні інших;
- 4) вичерпно, логічно і творчо викладати інформацію в усній і письмовій формі; ґрунтовно висловлюватися та дискувати, пов'язуючи при цьому теоретичний матеріал з цивільного права.

Академічна доброчесність

Питання академічної доброчесності регулюються Кодексом академічної доброчесності Одеського національного морського університету, затвердженим Наказом № 169-орг від 28.05.2021 р., що створює систему взаємовідносин здобувачів освіти, науково-педагогічних працівників і допоміжного персоналу, яка поєднує освітній процес і науково-методичну роботу, обмін знаннями,

впровадження інновацій, культуру та інтелектуальний розвиток усіх членів спільноти.

2. Програма навчальної дисципліни

«Цивільне право»

МОДУЛЬ 1.

Змістовий модуль 1.

Тема 1. Цивільне право — галузь приватного права.

Співвідношення публічного та приватного права, цивільне право як приватне право, місце цивільного права в системі галузей права, предмет цивільно-правового регулювання.

Майнові та особисті немайнові відносини, які регулюються цивільним правом. Цивільно-правовий метод регулювання суспільних відносин, функції та основні принципи цивільного права.

Основна література: [1; 2;10]. *Допоміжні джерела:* [1, 2,9,23,31,32,60,61].

Тема 2. Акти цивільного законодавства.

Відносини, що регулюються цивільним законодавством. Загальні принципи цивільного законодавства. Акти цивільного законодавства. Дія актів цивільного законодавства в часі. Акти цивільного законодавства та договір. Звичай. Аналогія. Міжнародні договори.

Основна література: [1; 2 ;10;24]. *Допоміжні джерела:* [1,2;9;12;56;60;61].

Тема 3. Наука цивільного права і цивільне право як навчальна дисципліна.

Визначення цивільного права. Відмежування цивільного права від інших галузей права. Система цивільного права як галузі права. Наука цивільного права і цивільне право як навчальна дисципліна. Аналогія закону. Аналогія права.

Основна література: [1;2;10;24]. *Допоміжні джерела:* [1;2;9;12;32,56;60;61].

Тема 4. Поняття і особливості цивільних правовідносин.

Елементи та структурні особливості цивільних правовідносин. Зміст цивільних правовідносин. Поняття та види суб'єктивних цивільних прав. Поняття, зміст та види суб'єктивних обов'язків. Поняття цивільної

правоздатності і дієздатності. Об'єкти цивільних правовідносин. Класифікація (види) цивільних правовідносин. Підстави виникнення та припинення цивільних правовідносин.

Основна література: [1; 2;10;21;24]. *Допоміжні джерела:* [1;33,38,53;57;60;61].

Тема 5. Фізична особа як суб'єкт цивільних правовідносин.

Особистість (людина) та цивільна правосуб'єктність. Фізична особа (громадянин) як індивідуальний суб'єкт цивільного права. Правоздатність фізичної особи. Виникнення та припинення правоздатності. Рівність та невід'ємність правоздатності. Співвідношення правоздатності та суб'єктивного права. Правоздатність іноземних громадян та осіб без громадянства.

Дієздатність фізичної особи. Види дієздатності. Обмеження дієздатності. Повна дієздатність. Обсяг дієздатності малолітніх віком до 14 років. Обсяг дієздатності неповнолітніх віком від 14 до 18 років. Обмеження цивільної дієздатності фізичної особи. Визнання громадянина недієздатним.

Особливості правового положення фізичних осіб-підприємців. Місце проживання фізичної особи та його юридичне значення.

Порядок, умови та правові наслідки визнання особи безвісно відсутньою та оголошення померлою.

Основна література: [1;2;14;34;36;42;44]. *Допоміжні джерела:* [1;5;19;35,37,48;55,60;61;65].

Тема 6. Юридичні особи як суб'єкт цивільних правовідносин.

Поняття та ознаки юридичної особи. Поняття і види правосуб'єктності юридичних осіб. Індивідуалізація юридичних осіб, її способи та цивільно-правове значення.

Порядок і способи утворення юридичних осіб. Державна реєстрація юридичних осіб та її правове значення. Припинення діяльності юридичних осіб. Порядок ліквідації юридичних осіб. Види юридичних осіб. Підприємства. Господарські товариства. Кооперативи. Об'єднання.

Основна література: [1; 2;3;5;14;38;53]. *Допоміжні джерела:* [1;34,40;48;49;60;61].

Тема 7. Об'єкти цивільних прав.

Поняття і види об'єктів цивільних правовідносин. Поняття речей та їх ознаки. Класифікація речей та її правове значення. Поняття майна. Гроші як об'єкти цивільних прав. Валютні цінності. Майно, майнові права. Підприємство

як єдиний майновий комплекс. Результати робіт, послуги як об'єкти цивільних прав. Нематеріальні блага як об'єкти цивільних прав.

Поняття та ознаки цінних паперів як об'єктів цивільних прав. Групи і види цінних паперів. Передання прав за цінним папером. Виконання за цінним папером. Окремі види цінних паперів (акції, облігації, векселі ін.).

Основна література: [1; 2;45;57]. *Допоміжні джерела:* [1,8;12;60;61].

Тема 8. Особисті немайнові права фізичної особи.

Поняття та ознаки особистих немайнових прав фізичної особи, не пов'язаних з майновими. Класифікація особистих немайнових прав в цивільному праві. Загальні засади здійснення особистих немайнових прав.

Особисті немайнові права, що забезпечують природне існування фізичної особи.

Особисті немайнові права, що забезпечують соціальне буття фізичної особи.

Захист особистих немайнових прав. Поновлення порушеного права. Спростування недостовірної інформації. Відшкодування моральної шкоди.

Основна література: [1; 2;4;10;19;36;42;53;55]. *Допоміжні джерела:* [1,4;7;26;38;60,61].

Змістовий модуль 2.

Тема 9. Правочини.

Поняття правочину, його ознаки та види. Умови дійсності правочину. Єдність (відповідність) волі та волевиявлення у правочині. Способи волевиявлення. Форма правочину. Правочини, вчинені під умовою. Тлумачення змісту правочину

Основна література: [1;2;4;13;19;26;41;55]. *Допоміжні джерела:* [1,3;10;1560,61].

Тема 10. Недійсність правочинів.

Недійсні правочини, їх правова природа і види Недійсність правочину з недоліками змісту, форми, суб'єктного складу, волі. Фіктивні та удавані правочини.

Нікчемні та оспорювані правочини. Недійсність частини правочину. Правові наслідки недійсності правочину. Визнання правочину недійсним та неукладеним. Момент, з якого правочин вважається недійсним.

Основна література: [1;2;4;13;19;26;41;55]. *Допоміжні джерела:* [1;3;10;14;45;60;61].

Тема 11. Представництво, довіреність.

Поняття цивільно-правового представництва. Сфера застосування представництва. Види представництва. Суб'єкти представництва. Повноваження представника. Наслідки укладення угоди особою, не уповноваженою на це, або з перевищенням повноважень. Довіреність. Форма та строк дії довіреності. Передоручення. Припинення представництва за довіреністю та його наслідки.

Основна література: [1; 2;10;26;41]. *Допоміжні джерела:* [1;60;61;62].

Тема 12. Здійснення та захист суб'єктивних цивільних прав.

Поняття та суб'єкти здійснення цивільних прав. Способи здійснення цивільних прав, їх класифікація. Межі здійснення цивільних прав. Виконання цивільних обов'язків.

Сутність захисту у цивільному праві. Співвідношення охорони і захисту цивільних прав та інтересів. Підстави та суб'єкти захисту цивільних прав та інтересів. Форми захисту цивільних прав та інтересів. Самозахист. Загальна характеристика способів захисту цивільних прав та інтересів. Характеристика окремих способів захисту цивільних прав та інтересів.

Основна література: [1; 2;10;46;51]. *Допоміжні джерела:* [1,4;7;40;48;60;61;67].

Тема 13. Строки та терміни у цивільному праві. Позовна давність.

Поняття та природа цивільно-правових строків і термінів. Види цивільно-правових строків і термінів. Способи визначення строків і термінів. Порядок обчислення строків.

Поняття та сутність позовної давності та сфера її застосування. Загальна позовна давність. Спеціальна позовна давність. Зміна тривалості позовної давності. Початок перебігу позовної давності. Зупинення перебігу позовної давності. Переривання перебігу позовної давності. Правові наслідки спливу позовної давності та умови їх застосування судом. Поважність причини пропуску позовної давності.

Основна література: [1;2;10;11;26;41;47]. *Допоміжні джерела:* [3;27;30;44;60,61].

Тема 14. Загальна характеристика права власності.

Поняття, ознаки та види речових прав. Власність і право власності: співвідношення. Зміст права власності. Форми і види права власності за законодавством України. Суб'єкти права власності. Право власності

Українського народу. Право приватної власності. Право державної власності. Право комунальної власності.

Здійснення права власності. Межі здійснення права власності.

Обов'язки власника. Тягар утримання майна. Ризик випадкового знищення та випадкового пошкодження майна.

Основна література: [1;2;10;13;28;47;55;56]. *Допоміжні джерела:* [3;10;60,61]

15. Набуття та припинення права власності.

Підстави виникнення прав власності та їх класифікація. Набуття права власності на новостворену річ. Переробка (специфікація) як підстава набуття права власності. Набуття права власності на прирощення, які приносить річ. Привласнення загальнодоступних дарів природи. Набуття права власності на безхазяйну річ. Порядок набуття права власності на знахідку та на скарб. Бездоглядна домашня тварина. Набувальна давність.

Момент виникнення права власності у набувача майна за договором. Інші похідні способи набуття права власності. Ризик випадкової загибелі або псування речі.

Способи припинення права власності. Припинення права власності та позбавлення права власності. Відчуження речі. Відмова власника від права власності. Припинення права власності особи на майно, яке не може їй належати. Знищення речі. Викуп пам'ятки культурної спадщини. Викуп земельної ділянки, інших об'єктів нерухомого майна, що на них розміщені, для суспільних потреб чи їх примусове відчуження з мотивів суспільної необхідності. Націоналізація, конфіскація і реквізиція як підстави припинення права власності. Інші підстави припинення права власності.

Характеристика підстав припинення права власності.

Основна література: [1; 2;10;13;26;41;55;56]. *Допоміжні джерела:* [3;18;60;61].

Тема 16. Право спільної власності.

Право спільної часткової власності та порядок його здійснення.

Право переважної купівлі частки у праві спільної часткової власності. Виділ і поділ майна, що є у спільній частковій власності. Припинення права на частку. Звернення стягнення на частку.

Право спільної сумісної власності, порядок здійснення права спільної сумісної власності. Виділ частки із майна, що є у спільній сумісній власності.

Поділ майна. Звернення стягнення на частку майна, що є у спільній сумісній власності.

Право спільної власності на окремі види майна (земельну ділянку, житло). Право спільної власності подружжя. Законний правовий режим майна подружжя. Правовий режим майна подружжя за шлюбним контрактом. Право власності осіб, які ведуть фермерське господарство.

Основна література: [1;2;10;13;26;41;55;56]. *Допоміжні джерела:* [1;3;15;18;24;60,61].

Тема 17.Захист права власності.

Поняття та принципи захисту права власності. Підстави для захисту права власності. Суб'єкти захисту права власності. Поняття та класифікація способів захисту права власності.

Права власника на витребування майна з чужого незаконного володіння та його межі. Негаторний позов. Позов про зняття арешту з майна. Визнання права власності. Визнання незаконним правового акту, що порушує право власності. Інші способи захисту.

Основна література: [1;2;10;13;26;41;47;55;56]. *Допоміжні джерела:* [1;3;10;15;18;24;60,61].

Тема 18. Речові права на чуже майно.

Поняття, ознаки та видиречових прав на чужемайно.

Поняття та види сервітутів. Земельні сервітути. Особисті сервітути. Виникнення, здійснення та припинення сервітутів. Право користування чужою землею для сільськогосподарських потреб (емфітевзис). Право користування чужою землею для забудови (суперфіцій). Володіння та йогозахист.

Основна література: [1;2;10;55]. *Допоміжні джерела:* [3;10;15;18;24;60;61].

Тема19. Поняття спадкового права. Спадкування за заповітом.

Поняття спадкового права. Співвідношення понять спадкове право і спадкове правонаступництво.

Принципи спадкового права. Загальна характеристика спадкового законодавства України. Загальні та формально-юридичні підстави виникнення спадкових правовідносин. Поняття відкриття спадщини. Елементи відкриття спадщини.

Спадкування за заповітом. Юридичний склад правонаступництва при спадкуванні за заповітом. Визначення об'єкту спадкування. Поняття та правова природа заповіту. Заповіт, як розпорядча угода на випадок смерті.

Класифікації форм заповіту. Нотаріальна форма заповіту, як основна форма заповіту. Заповіти прирівняні до нотаріально посвідчених (заповіти спеціальної форми). Правові підстави визнання заповіту недійсним. Виконання заповіту. Заповідальний відказ.

Основна література: [1;2;10;26;41;57]. *Допоміжні джерела:* [3;4;15;27;59;60,61].

Тема 20. Спадкування за законом.

Поняття та співвідношення інститутів спадкування за законом та спадкування за заповітом. Поняття родинності. Пряма низхідна та висхідна лінії родинності. Бокова лінія родинності. Ступінь родинності.

Система та способи набуття спадщини. Поняття відумерлої спадщини. Усунення від спадщини. Поділ спадкового майна. Охорони спадкового майна. Управління спадковим майном. Оформлення права на спадщину. Спадкові спори. Загальні положення про спадковий договір.

Основна література: [1;2;10;26;41;57]. *Допоміжні джерела:* [3;4;15;18;24;30;60,61].

Тема 21. Загальна характеристика права інтелектуальної власності.

Поняття, джерела та система права інтелектуальної власності. Співвідношення права інтелектуальної власності та права власності. Об'єкти і суб'єкти права інтелектуальної власності. Підстави виникнення права інтелектуальної власності. Особисті немайнові права інтелектуальної власності. Майнові права інтелектуальної власності, строки їх чинності. Використання об'єкта права інтелектуальної власності. Особливості правового режиму службових об'єктів права інтелектуальної власності та об'єктів, створених за замовленням. Захист права інтелектуальної власності.

Основна література: [1;2;3;10;22;29;30;31;32;36,50;52]. *Допоміжні джерела:* [16;22;36;47;58;60;61;66].

Тема 22. Авторське право і суміжні права.

Об'єкти авторського права. Витвори, що не є об'єктами авторського права. Суб'єкти авторського права. Співавторство. Виникнення авторського права. Особисті немайнові права автора. Майнові права інтелектуальної власності на твір. Використання твору.

Об'єкти суміжних прав. Суб'єкти суміжних прав. Виникнення суміжних прав. Майнові права інтелектуальної власності на об'єкти суміжних прав. Використання фонограм. Термін дії суміжних прав.

Основна література: [1;2;3;10;50;52]. *Допоміжні джерела:* [16;22;47;58;60;61;66].

Тема 23. Патентне право.

Право інтелектуальної власності на наукове відкриття. Право інтелектуальної власності на корисну модель, винахід, промисловий зразок. Патент на винахід. Процедура видачі патенту. Умови дії патенту. Термін дії патенту. Визнання патенту недійсним.

Основна література: [1;2;10;29;30;31;32;33;35;50]. *Допоміжні джерела:* [16;22;47;60;61;66].

Тема 24. Правові засоби індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів та послуг.

Правова охорона комерційного найменування. Майнові права інтелектуальної власності на комерційне найменування. Припинення дії майнових прав інтелектуальної власності на комерційне найменування.

Основна література: [1;2;10;50]. *Допоміжні джерела:* [16;22;47;60;61;66].

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усьо-го	у тому числі					усьо-го	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1.												
Змістовий модуль 1.ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ												
ТЕМА 1: Цивільне право — галузь приватного права	12	2	2			8						

ТЕМА 2: Акти цивільного законодавства	12	2	2			8						
Тема 3.Наука цивільного права і цивільне право як навчальна дисципліна	12	2	2			8						
ТЕМА 4: Поняття і особливості цивільних правовідносин	12	2	2			8						
ТЕМА 5: Фізична особа як суб'єкт цивільних правовідносин	11	4	4			7						
ТЕМА 6: Юридичні особи як суб'єкт цивільних правовідносин	11	4	4			7						
ТЕМА 7: Об'єкти цивільних прав	11	2	2			7						
ТЕМА 8: Особисті немайнові права фізичної особи	11	2	2			7						
Модуль 2												
Змістовий модуль II.												
СТРОКИ ТА ТЕРМІНИ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ, ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ, ОСОБИСТІ НЕМАЙНОВІ ПРАВА, ПРАВО ВЛАСНОСТІ												
ТЕМА 9. Правочини	9	2	2			5						

ТЕМА 10. Недійсність правочинів.	9	4	4			5						
ТЕМА 11. Представництво і довіреність	9	2	2			5						
Тема 12. Здійснення та захист суб'єктивних цивільних прав	9	2	2			5						
Тема 13. Строки та терміни у цивільному праві. Позовна давність.	9	2	2			5						
Тема 14. Загальна характеристика права власності	9	2	2			5						
Тема 15. Набуття та припинення права власності	9	2	2			5						
Тема 16. Право спільної власності	9	2	2			5						
Тема 17. Захист права власності	9	2	2			5						
Тема 18. Речові права на чуже майно	9	2	2			5						
Тема 19. Поняття спадкового права. Спадкування за заповітом	9	4	2			5						

Тема 20. Спадкування за законом	9	2	2			5						
Тема 21. Загальна характеристика права інтелектуальної власності	9	2	2			5						
Тема 22. Авторське право і суміжні права	9	2	2			5						
Тема 23. Патентне право	9	2	2			5						
Тема 24. Правові засоби індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів та послуг	9	2	2			5						
Усього:		56	54									

4.Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Тема 1. Цивільне право — галузь приватного права	2	-
2	Тема 2. Акти цивільного законодавств	2	-

3	Тема 3. Наука цивільного права і цивільне право як навчальна дисципліна	2	-
4	Тема 4. Поняття і особливості цивільних правовідносин	2	-
5	Тема 5. Фізична особа як суб'єкт цивільних правовідносин	4	-
6	Тема 6. Юридична особа як суб'єкт цивільних правовідносин	4	-
7	Тема 7. Об'єкти цивільних прав	2	-
8	Тема 8. Особисті немайнові права фізичної особи	2	-
9	Тема 9. Правочини	2	-
10	Тема 10. Недійсність правочинів.	4	-
11	Тема 11. Представництво, довіреність	2	-
12	Тема 12. Здійснення та захист суб'єктивних цивільних прав	2	-
13	Тема 13. Строки та терміни в цивільному праві. Позовна давність	2	-
14	Тема 14. Загальна характеристика права власності	2	-
15	Тема 15. Набуття та припинення права власності	2	-
16	Тема 16. Право спільної власності	2	-
17	Тема 17. Захист права власності	2	-
18	Тема 18. Речові права на чуже майно	2	-
19	Тема 19. Поняття спадкового права. Спадкування за заповітом	2	-
20	Тема 20. Спадкування за законом	2	-

21	Тема21. Загальна характеристика права інтелектуальної власності	2	-
22	Тема22. Авторське право і суміжні права	2	-
23	Тема23. Патентне право	2	-
24	Тема24. Правові засоби індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів та послуг	2	-
	Всього:	48	-

6. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Навчальним планом семінарські заняття не передбачені.

7. ТЕМИ ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ

Навчальним планом с лабораторні заняття не передбачені.

Індивідуальні завдання

Виконання реферату є одним із практичних форм навчального процесу, які пов'язані з самостійним вивченням студентами курсу аграрного права. Такі форми навчальної роботи дозволяють студентам отримати, закріпити і поглибити теоретичні знання з основних проблем усієї навчальної дисципліни.

Виконаний реферат дозволяє з'ясувати рівень теоретичної підготовки студента, а головне - його вміння самостійно і творчо працювати з літературними джерелами, правильно аналізувати, тлумачити і застосовувати чинне законодавство.

Написання реферату необхідно розпочинати з підбору і вивчення законодавчих та нормативних актів та спеціальної наукової літератури з рекомендованої теми. В умовах активного законотворчого процесу в Україні студентам необхідно уважно слідкувати за змінами в законодавстві.

Тема реферату обирається відповідно до наведеного переліку. За обсягом реферат повинен бути не менше 10-15 сторінок друкованого тексту. В структурному відношенні реферат повинен мати: зміст, вступ, основну частину, висновок, список використаних джерел.

Зміст роботи повинен свідчити про те, що студент вивчив відповідний нормативний матеріал та літературні джерела, правильно аналізує закони, здатний змістовно та юридично грамотно викласти свої думки, робити необхідні висновки і обґрунтовувати свою позицію з дискусійних питань теми. В роботі повинні бути посилання по тексту на відповідні літературні джерела, що використані при висвітленні теми.

Недбало виконані і оформлені роботи, а також однакові за змістом повертаються студентам. Якщо реферат оцінюється позитивно, то він підлягає захисту.

Вимоги для виконання курсової роботи

Курсова робота - самостійна робота дослідницького характеру спрямована на вивчення конкретної проблеми. Метою курсової роботи є:

- поглиблення знань студентів з актуальних проблем;
- подальший розвиток умінь самостійного критичного опрацювання наукових джерел;
- формування у них дослідницьких умінь та навичок;
- стимулювання їх до самостійного наукового пошуку;
- розвиток умінь аналізувати сучасний досвід;
- формування вмінь самостійної обробки навчально-методичних матеріалів та їх практичної реалізації.

Курсова робота дає можливість виявити здатність студента самостійно осмислити проблему, творчо, критично її дослідити, вміння збирати, аналізувати і систематизувати літературні джерела; здатність застосовувати отримані знання під час розв'язання практичних завдань; формулювати висновки, пропозиції, рекомендації з предмета дослідження.

Матеріали курсової роботи можуть бути використані для подальшої дослідницької роботи - написання дипломної або магістерської роботи.

Основні вимоги до написання курсової роботи: обсяг - 30-35 сторінок тексту для студента II курсу, робота повинна мати чітку структуру, список використаної сучасної літератури (25-30 джерел, переважно останніх років);

Оформлення має відповідати естетичним і мовним нормам; обов'язкові компоненти: визначення актуальності дослідницького завдання та розроблення

навчально-методичних матеріалів; її збірають, акуратно і грамотно оформлюють. Студенти мають право обирати тему з тем, визначених кафедрою.

Структура курсової роботи

1. Титульна сторінка

2. План (заголовок дається словом ЗМІСТ)

3. ВСТУП - обґрунтовується актуальність теми, її значення для теорії та практики певної науки, мета, завдання, об'єкт, предмет та методи дослідження.

4. Основна частина поділяється на теоретичний і практичний розділи.

- Теоретичний розділ включає аналіз опрацьованої наукової літератури відповідно до завдань дослідження; певні авторські висновки з визначенням перспектив подальших дослідницьких пошуків.

- Практичний розділ містить опис виконаного дослідницького завдання та розроблення навчально-методичних та досліджуваних матеріалів.

5. ВИСНОВКИ

6. ДОДАТКИ (за потреби).

7. СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ: на усі наукові джерела, що представлені в бібліографії, повинні бути покликання в тексті курсової роботи.

Зміст роботи повинен свідчити про те, що здобувач вивчив відповідний нормативний матеріал та літературні джерела, добре орієнтується в питаннях обраної тематики з кримінального права, здатний змістовно та юридично грамотно викласти свої думки, робити необхідні висновки і обґрунтовувати свою позицію з дискусійних питань теми.

Під час захисту курсової роботи студент стисло доповідає про результати дослідження, відповідає на запитання. На підставі захисту та попередньої оцінки керівника, запропонованої в рецензії, виставляють остаточну оцінку.

Курсову роботу оформлюють на папері формату А4. Текст друкують через півтораміжрядкових інтервалів, кегль шрифту - 14.

Нумерація сторінок роботи починається з 3 сторінки: титульну сторінку, зміст, враховують, але не нумерують. Нумери проставляють зліва верхнього берега аркуша арабськими цифрами.

Рубрикація тексту роботи передбачає членування на частини та їх називання: вступ, розділ, висновки. Заголовки мають бути короткі та однозначні. Основні частини роботи починають писати з нової сторінки. Встановлені вимоги до змісту, структури та обсягу слід дотримуватися під час написання та оформлення наукових робіт.

Кодекс академічної доброчесності ОНМУ (затверджений 28.05.2021р. Наказом № 169-орг) вимагає від здобувачів уникати плагіату. Рекомендовані показники оригінальності курсової роботи: 80-100 % – текст вважається оригінальним; 50-79 % – оригінальність тексту задовільна, за наявності посилань на першоджерела; менше 50 % – текст відправляється на доопрацювання.

Підготовка до захисту курсової роботи полягає в тому, що здобувач враховує всі зауваження, викладені в рецензії, та вносить відповідні коригування до тексту роботи. Під час захисту здобувач має продемонструвати знання своєї теми, та вміти викласти зміст написаної ним роботи, дати змістовну відповідь на поставлені викладачем запитання за темою курсової роботи. Оцінювання курсової роботи здійснюється за 100-бальною шкалою та оцінками ЄКТС.

Теми курсових робіт з цивільного права Ч. І (4 семестр)

- 1.Предмет цивільного права.
- 2.Диспозитивний метод регулювання цивільних відносин та чинники, що його обумовлюють.
- 3.Принципи цивільного права.
- 4.Функції та система цивільного права.
- 5.Поняття та види джерел цивільного права.
- 6.Акти цивільного законодавства та їх дія в часі, впросторі та за колом осіб.
- 7.Аналогія закону та аналогія права.
- 8.Поняття, елементи та види цивільних правовідносин.
- 9.Підстави виникнення цивільних прав та обов'язків.
- 10.Цивільна правоздатність фізичної особи.
- 11.Цивільна дієздатність фізичної особи та її зміст.
- 12.Повна цивільна дієздатність.
- 13.Часткова цивільна дієздатність.
- 14.Неповна цивільна дієздатність. Надання повної цивільної дієздатності фізичній особі, яка не досягла вісімнадцяти років.
- 15.Обмеження цивільної дієздатності фізичної особи.
- 16.Визнання фізичної особи недієздатною.
- 17.Опіка і піклування.
- 18.Визнання фізичної особи безвісновідсутньою: підстави, порядок, наслідки.

- 19.Оголошення фізичної особи померлою: підстави, порядок,наслідки.
- 20.Фізична особа як підприємець.
- 21.Поняття юридичної особи та її ознаки.
- 22.Організаційно-правові форми юридичних осіб приватного права.
- 23.Індивідуалізація юридичних осіб.
- 24.Створення юридичних осіб приватногоправа.
- 25.Цивільна правоздатність та дієздатність юридичної особи приватного права.

Органи

юридичної особи.

- 26.Філії та представництва юридичної особи.
- 27.Припинення юридичної особи з правонаступництвом.
- 28.Припинення юридичної особи без правонаступництва.
- 29.Повне товариство.
- 30.Командитне товариство.
- 31.Товариство з обмеженою відповідальністю.
- 32.Товариство з додатковою відповідальністю.
- 33.Акціонерне товариство.
- 34.Виробничий кооператив.
- 35.Загальна характеристика непідприємницьких товариств і установ.
- 36.Участь держави, Автономної Республіки Крим, територіальних громад у цивільних відносинах.
- 37.Поняття та видиоб'єктів цивільних прав.
- 38.Речі та їх класифікація.
- 39.Гроші і валютні цінності як об'єкти цивільних прав.
- 40.Поняття та види цінних паперів як об'єктів цивільних прав.
- 41.Нематеріальні блага як об'єкти цивільних прав.
- 42.Поняття правочину та його ознаки.
- 43.Класифікація правочинів.
- 44.Загальні вимоги, додержання яких є необхідним для чинності правочину.
- 45.Форма правочину. Державна реєстрація правочинів.
- 46.Тлумачення правочину. Відмова від правочину.
- 47.Недійсність правочину.
- 48.Нікчемні правочини.
- 49.Оспорювані правочини.
- 50.Правові наслідки недійсності правочину.

- 51.Поняття та види представництва.
- 52.Довіреність: поняття, види, форма,строк.
- 53.Припинення представництва задовіреністю.
- 54.Вчинення правочинів з перевищенням повноважень. Передоручення.
- 55.Поняття, засади та межі здійснення суб'єктивних цивільних прав.
- 56.Поняття та засади виконання цивільних обов'язків.
- 57.Загальні засади захисту цивільних прав та інтересів.
- 58.Захист цивільних прав та інтересів юрисдикційними органами.
- 59.Самозахист цивільних прав.
- 60.Поняття, ознаки та функції цивільно-правової відповідальності.
- 61.Види цивільно-правової відповідальності.
- 62.Умовицивільно-правовоївідповідальності.
- 63.Підстави звільнення відцивільно-правової відповідальності.
- 64.Поняття строку та терміну. Види строків. Порядок їх обчислення.
- 65.Поняття позовної давності та межі її застосування.
- 66.Строки позовноїдавності. Змінатривалостіпозовноїдавності.
- 67.Початок перебігу позовної давності.
- 68.Зупинення та переривання перебігу позовної давності.
- 69.Наслідки спливу позовної давності.
- 70.Загальна характеристика речевого права.
- 71.Речові права на чужемайно та їх види.
- 72.Поняття права власності. Право власності в об'єктивному і суб'єктивному розумінні.
- 73.Суб'єкти і об'єкти права власності.
- 74.Зміст права власності. Здійснення права власності.
- 75.Право власності на земельну ділянку. Самочинне будівництво.
- 76.Право власності на житло.
- 77.Обов'язки власника та обмеження його прав.
- 78.Первісні підстави набуття права власності.
- 79.Похідні підстави набуття права власності.
- 80.Загальні та спеціальні підстави набуття права власності.
- 81.Момент виникнення права власності у набувача майна за договором.
- 82.Підстави припинення права власності.
- 83.Випадки примусового вилучення майна, яке належить особі на праві власності.
- 84.Загальна характеристика та види права спільної власності.

- 85.Право спільної часткової власності.
- 86.Переважне право купівлі частки у праві спільної часткової власності.
- 87.Поділ майна, що є у спільній частковій власності, та виділ з нього частки.
- 88.Припинення права на частку у спільному майні за вимогою інших співвласників.
- 89.Право спільної сумісної власності.
- 90.Поділ майна, що є у спільній сумісній власності, та виділ з нього частки.
- 91.Цивільно-правові засоби захисту права власності.
- 92.Право власника на витребування майна із чужого незаконного володіння (в індикаційний позов).
- 93.Розрахунки при витребуванні майна із чужого незаконного володіння.
- 94.Право на захист права власності від порушень, не пов'язаних із позбавленням володіння (негаторний позов).
- 95.Поняття і види спадкування. Склад спадщини.
- 96.Відкриття спадщини. Час і місце.
- 97.Спадкоємці. Право на спадкування. Усунення від права на спадкування.
- 98.Поняття заповіту та його види. Умови його дійсності.
- 99.Форма заповіту. Порядок посвідчення заповіту.

8. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Тема 1. Цивільне право — галузь приватного права	8	-
2	Тема 2. Акти цивільного законодавств	8	-
3	Тема 3. Наука цивільного права і цивільне право як навчальна дисципліна	8	-
4	Тема 4. Поняття і особливості цивільних правовідносин	8	-
5	Тема 5. Фізична особа як суб'єкт цивільних правовідносин	7	-

6	Тема 6. Юридична особа як суб'єкт цивільних правовідносин	7	-
7	Тема 7. Об'єкти цивільних прав	7	-
8	Тема 8. Особисті немайнові права	7	-
9	Тема 9. Правочини	5	-
10	Тема 10. Недійсність правочинів	5	-
11	Тема 11 Представництво і довіреність	5	-
12	Тема 12. Здійснення та захист суб'єктивних цивільних прав	5	-
13	Тема 13. Строки та терміни в цивільному праві. Позовна давність	5	-
14	Тема 14. Загальна характеристика права власності	5	-
15	Тема 15. Набуття та припинення права власності	5	-
16	Тема 16. Право спільної власності	5	-
17	Тема 17. Захист права власності	5	-
18	Тема 18. Речові права на чуже майно	5	-
19	Тема 19. Поняття спадкового права. Спадкування за заповітом	5	-
20	Тема 20. Спадкування за законом	5	-
21	Тема 21. Загальна характеристика права інтелектуальної власності	5	-
22	Тема 22. Авторське право і суміжні права	5	-
23	Тема 23. Патентне право	5	-
24	Тема 24. Правові засоби індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів та послуг	5	-

25	Тема25.Поняттязобов'язання. Zobов'язальне право України. Виконаннязобов'язань. Забезпеченнявиконаннязобов'язань. Припиненнязобов'язань	5	-
26	Тема26.Цивільно-правовавідповідальність	5	-
27	Тема27.Загальніположення про цивільно-правовийдоговір. Укладення, зміна і розірвання договору	5	-
28.	Тема28.Договіркупівлі-продажу.Договір поставки. Договірконтрактації. Договірпостачанняенергетичними ресурсами через приєднану мережу	6	-
29.	Тема29.Договірміни. Договірдарування. Договірренти.	6	-
30.	Тема30.Договірдовічногоутримання (догляду).	6	-
31.	Тема31.Позичка. Договір найму. Страхування	6	-
32.	Тема32.Договірпідряду.Договір про наданняпослуг.	6	-
33.	Тема33.Договіркомерційноїконцесії (франчайзингу).Транспортні договори	6	-
34.	Тема34.Договірзберігання. Договірдоручення. Договіркомісії.Договіруправліннямайном	6	-
35.	Тема35.Договір банківського вкладу. Кредитний договір.Договірпозики. Zobов'язання щодо здійснення фінансових послуг	6	-
36.	Тема36.Зобов'язання з односторонніх дій. Позадоговірні зобов'язання	7	-
	Усього	210	-

9. Методи навчання і викладання

Під час викладання дисципліни «Цивільне право» використовуються: інформаційно-рецептивний метод, репродуктивний метод, проблемний метод, частково-пошуковий (евристичний) метод.

Сукупність методів навчання і викладання, що застосовуються під час вивчення дисципліни, наведена нижче в таблиці:

Назва методу	Сутність методу	Навчально-виховні завдання
Інформаційно-рецептивний	Передача знань у готовому вигляді: за допомогою розповіді, вербально та наочно, в тому числі через демонстрації на екрані під час проведення лекцій у дистанційному форматі з використанням технічних можливостей таких додатків, як Zoom, Webex, Microsoft Teams, Moodle, Google Class, тощо	Розвиток уваги та слухацьких здібностей, сприйняття нової інформації з метою її подальшого засвоєння та синтезування відповідних знань
Репродуктивний	Спонукає здобувачів вищої освіти до відтворення здобутих знань (здебільшого, на практичних заняттях)	Закріплення знань, формування вмінь та навичок, розвиток пам'яті та мовлення
Проблемний	Викладач показує, в чому сутність проблеми, моделює проблемну ситуацію, роз'яснює, як її можна розв'язати, демонструючи на конкретному прикладі зразок проблемно-орієнтованого мислення	Озброєння прийомами та засобами розумової діяльності. Засвоєння логіки розв'язання проблеми. Розвиток логічного мислення. Підтримання інтересу до навчальної роботи
Частково-пошуковий (евристичний)	Викладач спрямовує думки здобувача до самостійного розв'язання проблеми, формулюючи конкретну проблему	Сприяє переходу знань у переконання. Формує вміння самостійно здобувати знання, сприяє розвиткові аналітичного мислення

Основними методами (способами) викладання для даної дисципліни є лекція, практичне заняття, консультація (що може проводитись у формі пояснення, бесіди-діалогу).

Лекція – це інформація, що передбачає розкриття лектором у вербальній формі сукупності концептуальних, науково-теоретичних знань про поняття, категорії, явища і процеси, логічно й хронологічно пов'язані та об'єднані спільною темою. Лекції надають студентам матеріали щодо основних нормативних положень особливої частини цивільного права з акцентами на проблемних та дискусійних питаннях. Дослідницька робота здійснюється при написанні курсової роботи(РН 5).

Практичне заняття – Лекції доповнюються практичними заняттями, що надають студентам можливість застосовувати теоретичні знання на практичних прикладах, це формат, завдяки якому викладач розкриває суть окремо взятих, попередньо визначених питань однієї теми, проблеми.

Практико-орієнтоване навчання передбачає виконання індивідуальних завдань (складання проєктів договору, судового рішення, заповіту) та групового завдання (аналіз судової практики). Аналіз конкретних ситуацій та обговорення на практичних заняттях (Case-study) передбачає формулювання, аргументацію та відстоєння власної правової позиції.

Консультація – спосіб викладання, під час якого викладач може презентувати додатковий матеріал з навчальної дисципліни, надати індивідуальні пояснення на питання здобувачів, конкретизувати зміст поставлених задач, докладніше розповісти про вимоги до виконання курсових робіт, до підготовки до іспиту, тощо.

При викладанні дисципліни можуть використовуватися аудиторні та дистанційні формати викладання. При проведенні лекцій, практичних занять за допомогою дистанційних методів застосовується комбінація синхронної й асинхронної форм дистанційного навчання, при цьому дистанційне викладання лекцій у синхронній формі становить 100 %.

10. Методи контролю та оцінювання результатів навчання

Оцінювання навчальних досягнень здобувачів за дисципліною « *Цивільне право*» забезпечується за допомогою поточного та підсумкового контролю.

Поточний контроль успішності – це перевірка знань здобувачів вищої освіти, що проводиться викладачем під час аудиторних та дистанційних занять. Поточний контроль з дисципліни « *Цивільне право*» включає дві форми активності здобувачів: відповіді на питання з відповідної теми під час експрес-опитувань на практичних заняттях (далі, в таблицях розподілу балів,

опитування позначається як "О"); відповіді на завдання по темі, під час самостійної роботи здобувача (далі в таблицях розподілу балів позначається як "З").

Підсумковий контроль успішності проводиться у формі заліку(іспиту) наприкінці запланованого вивчення дисципліни.

Загальна оцінка складається з суми результатів поточного та підсумкового контролю, тобто розраховується на основі зведених результатів за 100-бальною шкалою.

Методичні рекомендації та контрольні завдання з дисципліни містять всю необхідну інформацію щодо підготовки до практичних занять і до тестування, в тому числі – перелік питань до відповідної теми; перелік питань, які виносяться на залік; критерії оцінювання знань здобувачів; рекомендовану літературу.

Студент не допускається до заліку (іспиту), якщо він не виконав хоча б одного індивідуального завдання та одного практичного завдання.

Порядок проведення контролю успішності та оцінювання результатів навчання встановлено Положенням про організацію освітнього процесу в ОНМУ, затвердженим Наказом № 235-орг від 30.08.2019 р. (зокрема, його додатком – Інструкцією з обліку та аналізу успішності студентів денної форми навчання в ОНМУ).

Розподіл балів, які отримують здобувачі очної форми навчання

Теми		Бали	Сума
Поточний контроль по темах 1-8 упродовж третього семестру			
Модуль 1 Змістовний модуль 1			
Тема 1	О1	3	7
	З1	4	
Тема 2	О2	3	7
	З2	4	
Тема 3	О3	3	7
	З3	4	

Тема 4	O4	3	7
	34	4	
Тема 5	O5	4	8
	35	4	
Тема 6	O6	4	8
	36	4	
Тема 7	O7	4	8
	37	4	
Тема 8	O8	4	8
	38	4	
Всього			60
Підсумковий контроль у третьому семестрі			
Залікове тестування			40
Загальна оцінка			100
<i>Змістовний модуль 2</i>			
Тема 9	O9	2	4
	39	2	
Тема 10	O10	2	4
	310	2	
Тема 11	O11	2	4
	311	2	
Тема 12	O12	2	4
	312	2	
Тема 13	O13	2	4

	313	2	
Тема 14	О14	2	4
	314	2	
Тема 15	О15	2	4
	315	2	
Тема 16	О16	2	4
	316	2	
Тема 17	О17	2	4
	317	2	
Тема 18	О18	2	4
	318	2	
Тема 19	О19	2	4
	319	2	
Тема 20	О20	2	4
	320	2	
Тема 21	О21	2	3
	321	1	
Тема 22	О22	2	3
	322	1	
Тема 23	О23	2	3
	323	1	
Тема 24	О24	2	3
	324	1	
Всього			60

Підсумковий контроль у четвертому семестру			
Залікове тестування			40
Загальна оцінка			100
Поточний контроль по темах 25-36 упродовж п'ятого семестру			
<i>Змістовний модуль 3</i>			
Тема 25	O25	2	5
	325	3	
Тема 26	O26	2	5
	326	3	
Тема 27	O27	2	5
	327	3	
Тема 28	O28	2	5
	328	3	
Тема 29	O29	2	5
	329	3	
Тема 30	O30	2	5
	330	3	
Тема 31	O31	2	5
	331	3	
Тема 32	O32	2	5
	332	3	
Тема 33	O33	2	5
	333	3	
Тема 34	O34	2	5

	334	3	
Тема 35	О35	2	5
	335	3	
Тема 36	О36	2	5
	336	3	
Всього			60
Підсумковий контроль в п'ятому семестрі			
Іспит (тестування)			40
Загальна оцінка			100

Поточний контроль по темах 25-36 упродовж п'ятого семестру для заочної форми навчання			
<i>Змістовний модуль 3</i>			
Тема 25	О25	2	5
	325	3	
Тема 26	О26		5
	326	5	
Тема 27	О27		5
	327	5	
Тема 28	О28		5
	328	5	
Тема 29	О29		5
	329	5	
Тема 30	О30		5

	330	5	
Тема 31	О31		5
	331	5	
Тема 32	О32		5
	332	5	
Тема 33	О33		5
	333	5	
Тема 34	О34		5
	334	5	
Тема 35	О35		5
	335	5	
Тема 36	О36	2	5
	336	3	
Всього			60
Підсумковий контроль в п'ятому семестрі			
Іспит (тестування)			40
Загальна оцінка			100

Примітка: О - опитування з відповідної теми, З – завдання з відповідної теми

Таблиця з поясненням критеріїв оцінювання

<i>Сума балів за 100-бально</i>	<i>Оцінка в ECTS</i>	<i>Значення оцінки ECTS</i>	<i>Критерії оцінювання</i>	<i>Рівень компетентності</i>	<i>Оцінка за національною</i>
---------------------------------	----------------------	-----------------------------	----------------------------	------------------------------	-------------------------------

<i>ю шкалою</i>					<i>шкалою</i>
90-100	A	відмінно	Здобувач виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати нові знання, без допомоги викладача знаходить і опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень, переконливо аргументує відповіді, готує наукові реферати на високому рівні, виділяє елементи наукової новизни, якісно робить власні висновки, самостійно розкриває власні обдарування і нахили	Високий (творчий)	відмінно
82-89	B	дуже добре	Здобувач вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує завдання, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна, виділяє елементи наукової новизни, якісно робить власні висновки	Достатній (конструктивно-варіативний)	Добре
74-81	C	добре	Здобувач вміє зіставляти, узагальнювати,	Достатній	добре

			систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок, виділяє елементи наукової новизни за допомогою викладача, достатньо якісно робить власні висновки	(конструктивно-варіативний)	
64-73	D	задовільно	Здобувач відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; за допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих, здатен виконувати роботу з незначним рівнем наукової новизни	Середній (репродуктивний)	задовільно
60-63	E	достатньо	Здобувач володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює	Середній (репродуктивний)	задовільно

			на репродуктивному рівні, здатен виконати роботу з мінімальним рівнем наукової новизни	й)	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	Здобувач володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу	Низький (рецептивно-продуктивний)	незадовільно
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням	Здобувач володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів	Низький (рецептивно-продуктивний)	незадовільно

Таблиця переведення результатів оцінювання здобувачів вищої освіти

Бали	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	<i>відмінно</i>
82-89	B	<i>добре</i>
74-81	C	
64-73	D	<i>задовільно</i>
60-63	E	
35-59	FX	<i>незадовільно з можливістю повторного складання</i>
1-34	F	<i>незадовільно з обов'язковим повторним вивченням модулю / дисципліни</i>

11. Навчально-методичне забезпечення

1. Контент дистанційного курсу в LMS Moodle (лекційні та інші матеріали) з дисципліни «Цивільне право» для здобувачів бакалаврського рівня вищої освіти за спеціальністю 081 «Право» (розробник: Мошак Г.Г.). URL: Курс: Цивільне та сімейне право ч.1 (onmu.odessa.ua)

12. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна:

1. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Рад України 28 червня 1996 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. №30. Ст.141.
2. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року. *Голос України*. 2003. 12-13 березня. №№ 45-48 (3045-3048).
3. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 18. Ст. 144.
4. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 01 грудня 2022 р. *Голос України* — № 267 (чинний з 01.01.2023р.).
5. Про акціонерні товариства: Закон України від 17.09.2008 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2008. № 50-51. Ст. 384.
6. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07 грудня 2000 року № 2121-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 5–6. Ст. 30.
7. Про безпеку та якість донорської крові та компонентів крові: Закон України від 30.09.2020 р. *Офіційний вісник України*. 2020. № 86. Ст. 2764.
8. Про благодійну діяльність та благодійні організації: Закон України І від 05.07.2012 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 25. Ст. 252.
9. *Про виконавче провадження*: Закон України від 02 червня 2016 року № 1404-VIII. URL:<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1404-19/page>(дата звернення: 27.08.2021)
10. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23 лютого 2006 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 30. Ст.260.
11. Про відповідальність за несвоєчасне виконання грошових зобов'язань: Закон України від 22 листопада 1996 року № 543/96. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. № 5. Ст. 28.

12. Про відчуження земельних ділянок, інших об'єктів нерухомого майна, що на них розміщені, які перебувають у приватній власності, для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності: Закон України від 17.11.2009 р. № 1559-VI;

URL:<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1559-17>. (дата звернення: 27.08.2021) Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень: Закон України від 01.07.2004 № 1952-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 51. Ст. 553.

13. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань: Закон України від 15 травня 2003 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 2. Ст. 17.

14. Про електронні довірчі послуги: Закон України від 5 жовтня 2017 року № 2155-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 45. Ст. 400.

15. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 22.05.2003 р. № 851-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 36. Ст. 275.

16. Про електронну комерцію: Закон України від 03.09.2015 р. № 675-VIII *Відомості Верховної Ради України*. 2015. – № 45. – Ст. 410.

17. Про заставу: Закон України від 02 жовтня 1992 року № 2654-XI. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 47. Ст. 642.

18. Про захист персональних даних: Закон України від 01.06.2010 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2010. № 3. Ст. 481.

19. Про захист прав споживачів: Закон України № 3161-IV від 01.12.2005р. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 7. Ст.84.

20. Про захист суспільної моралі: Закон України від 20 листопада 2003 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 14. Ст.192.

21. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. №48. Ст.650.

22. Про іпотеку: Закон України від 05 червня 2003 року № 898-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 38. Ст. 313.

23. Про Конституційний Суд України: Закон України від 13 липня 2017 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 35. ст. 376.

24. Про Національний банк України: Закон України від 20 квітня 1999 року. *Офіційний вісник України*. 1999. №24.

25. Про нотаріат: Закон України від 02 вересня 1993 року № 3425-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 39. Ст. 383.
26. Про обіг векселів в Україні: Закон України від 05.04.2001 № 2374-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 24. Ст. 128.
27. Про особливості здійснення права власності у багатоквартирному будинку: Закон України від 14 травня 2015 року № 417-VIII *Відомості Верховної Ради*. 2015. № 29. Ст. 262.
28. Про охорону прав на винаходи і корисні моделі: Закон України від 15 грудня 1993 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. №7. Ст.32; в редакції Закону України від 1 червня 2000 р. Урядовий кур'єр. 2001. 14 лютого.
29. Про охорону прав на знаки для товарів і послуг: Закон України від 15 грудня 1993 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. №7. Ст.36.
30. Про охорону прав на компонування напівпровідникових виробів: Закон України від 5 листопада 1997 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. №8. Ст. 28.
31. Про охорону прав на промислові зразки: Закон України від 15 грудня 1993 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. №7. Ст.34.
32. Про охорону прав на сорти рослин: Закон України в редакції закону від 17 січня 2002 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. №23. Ст.163.
33. Про правовий статус осіб, зниклих безвісти: Закон України від 12.07.2018 р. № 2505-VIII. *Офіційний вісник України*. 2018. № 62. ст. 2133.
34. Про правову охорону географічних зазначень: Закон України від 16 червня 1999 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. №32.Ст.267.
35. Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні: Закон України від 11.12.2003 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 15. ст. 232.
36. Про сертифіковані товарні склади та прості і подвійні складські свідоцтва: Закон України від 23.12.2004 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2005 №16. Ст.81
37. Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю: Закон України від 6 лютого 2018 року № 2275-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2018. № 13. Ст.69.
38. Про цінні папери та фондовий ринок»: Закон України від 23.02.2006 № 3480-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 38. Ст. 268
39. Положення про порядок здійснення банками операцій за гарантіями в національній та іноземних валютах: Затверджено Постановою Національного

банку України від 15 грудня 2004 року № 639. *Офіційний вісник України*. 2005. № 3. Ст. 156.

40. Порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України: Затверджено Наказом Міністерства юстиції України від 22 лютого 2012 року № 296/5 *Офіційний вісник України*. 2012. № 17. Ст. 632.

41. Порядок розгляду заяв про зміну імені (прізвища, власного імені, по-батькові) фізичної особи, затверджене Постановою Кабінету Міністрів України від 11.07.2007 року №915: URL:<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/915-2007-п>(дата звернення: 27.08.2021)

42. Про право власності на окремі види майна: Постанова Верховної Ради України від 17.06.1991р. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 35. Ст. 517.

43. Правила опіки та піклування: Наказ Державного комітету України у справах сім'ї та молоді, Міністерства освіти України, Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства праці та соціальної політики України від 26.05.1999 року. *Офіційний Вісник України*. 1999. № 26.

44. Правила реєстрації місця проживання та Порядок передачі органами реєстрації інформації до Єдиного державного демографічного реєстру, затверджені Постановою Кабінету міністрів України від 02.03.2016 року № 207. URL:<http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/207-2016-п>(дата звернення: 27.08.2021)

45. Цивільний процесуальний кодекс України № 1618-IV від 18.03.2004 (в редакції Закону № 2147-VIII від 03.10.2017. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 48. Ст.436).

Судова практика:

46. Постанова Пленуму Верховного Суду України Про судову практику розгляду цивільних справ про визнання правочинів недійсними» від 06.11.2009 р. № 9. URL:<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0009700-09>(дата звернення: 27.08.2021)

47. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 04.06.2019 р. у справі № 916/3156/17. URL:<http://reyestr.court.gov.ua/Review/82424016>(дата звернення: 27.08.2021)

48. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 10.04.2019 р. у справі № 463/5896/14-ц: URL:<http://reyestr.court.gov.ua/Review/82065661>(дата звернення: 27.08.2021)

49. *Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із захистом прав інтелектуальної власності*: Постанова Пленуму Вищого господарського суду України від 17.10.2012 р. № 12. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0012600-12#Text>(дата звернення: 27.08.2021)
50. *Про судову практику в справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди*. Постанова Пленуму Верховного Суду України № 4 від 31.03.95 URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0004700-95#Text>(дата звернення: 27.08.2021)
51. *Про застосування судами норм законодавства у справах про захист авторського права і суміжних прав*. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 04.06.2010р. №5. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-10#Text>(дата звернення: 27.08.2021)
52. *Про судову практику у справах про захист гідності і честі фізичної особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи* Постанова Пленуму Верховного Суду України від 27.02.2009 р. № 1. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v_001700-09#Text(дата звернення: 27.08.2021)
53. *Про практику застосування судами земельного законодавства при розгляді цивільних справ*: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 16 квітня 2004 року № 7. URL:<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/va007700-04>(дата звернення: 27.08.2021)
54. *Про судову практику в справах про захист права власності та інших речових прав*: Постанова Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, 07 лютого 2014 року. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0005740-14#Text>(дата звернення: 27.08.2021)
55. *Про судову практику у справах за позовами про захист права приватної власності*: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 22 грудня 1995 року № 20. URL:<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0020700-95>(дата звернення: 27.08.2021)
56. *Про судову практику у справах про спадкування*: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 30 травня 2008 року № 7. URL:<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0007700-08>(дата звернення: 27.08.2021)

Допоміжна література:

1. Аналіз практики застосування ст. 625 Цивільного кодексу України в цивільному судочинстві. Вісник Верховного Суду України. 2014. № 7 (167). С. 27-39.
2. Бірюкова А.Г. Співвідношення приватного та публічного права: дуалістичний аспект. Право і суспільство. 2018. № 4. С. 76-80.
3. Блажівська Н. Є. Застосування практики Європейського Суду з прав людини при захисті майнових прав: монографія. Київ: Ін Юре. 2018. 532 с.
4. Венедіктова І. В. Захист охоронюваних законом інтересів у цивільному праві: монографія. Київ: Юрінком Інтер, 2014. 288 с.
5. Водоп'ян Т.В. Правові наслідки визнання фізичної особи – сторони договірної зобов'язання недієздатною. Молодий учений. 2017. № 5.1 (45.1). С. 5-9.
6. Голубева Н.Ю. Зобов'язання у цивільному праві України: методологічні засади правового регулювання: монографія / Н.Ю. Голубева. О.: Фенікс, 2013. 642 с.
7. Гудима Д. Речово-правові способи захисту цивільних прав: практика Великої Палати Верховного Суду. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/Prezent_Hudima_zahust.pdf
8. Даниленко О.В. Правовий режим грошей як об'єктів цивільних прав: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук. Харків. 2017. 19 с.
9. Довгерт А. С. Джерела цивільного права України: види та співвідношення. Приватне право і підприємництво. 2015. Вип.14. URL: <https://drive.google.com/file/d/0BwuVse3YcpX9VHFLRnQ4Y1JSTXM/view>
10. Долинська М.С. Особливості укладення та нотаріального посвідчення договорів щодо права користування земельною ділянкою для забудови (суперфіцію) / М.С. Долинська // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. 2012. № 4. С. 145 – 153.
11. Єсіпова Л. О. Цивільно-правова сутність понять збитки та шкода. Часопис цивілістики: науково-практичний журнал. 2015. Випуск 18. С. 33-36.
12. Завальюк С.В. Аналогія права за цивільним законодавством України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / С.В. Завальнюк; Міжнар. гуманітар. унів.-т. Одеса, 2015. 22с.
13. Запорожець С. В. Іпотечні операції на ринку банківських послуг : автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних

наук / Світлана Володимирівна Запорожець ; Національна академія наук України, ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України». Львів : 2014. 20 с.

14. Іванова С. М. Визнання недійсним правочину як спосіб захисту цивільних прав та інтересів за законодавством України : автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. юрид. наук : спеціальність 12.00.03 «цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» / С. М. Іванова. К., 2014. 20 с.

15. Ієвіня О. Окремі питання щодо об'єктів права спільної сумісної власності подружжя / О. Ієвіня. Нотаріат для Вас. 2013. № 3.

16. Інтелектуальне право України / за заг. ред. О. С. Яворської. Тернопіль: Підручники і посібники, 2016. - 608 с.

17. Кирилюк Д. В. Цивільно-правове регулювання іпотеки об'єктів незавершеного будівництва : автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук / Дмитро Володимирович Кирилюк ; Національна академія правових наук України, Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва імені академіка Ф.Г. Бурчака. К. : 2015. 20 с.

18. Коссак В. М. Речові права на нерухоме майно / В. М. Коссак. Право України. 2014. № 2. С. 131-138.

19. Кравцов С., Сокол А. Обмеження у дієздатності, визнання особи недієздатною та поновлення у дієздатності: цивільно-процесуальний аспект// Підприємництво, господарство і право. 2018. № 5. С. 47-51.

20. Крат В. «Vademecum» вітчизняної цивілістики: URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/Vademecum_03_12_2020.pdf

21. Крат В. Припинення права застави: підстави та правові наслідки / В. Крат // Нотаріат для Вас. 2013. № 4.

22. Крижна В. М. Поняття та зміст прав інтелектуальної власності. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2013. № 1. С. 3–7.

23. Кузнецова Н.С. та інші Рекодефікація цивільного законодавства України: виклики часу. Одеса, Видавничий дім "Гельветика", 2021, 690 с.

24. Лепех С. Правовий режим грошей як спільного майна подружжя. Право України. 2013. № 10. С. 85-96.

25. Лозовий А. І. Підстави припинення спільної часткової власності на нерухоме майно : автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня

кандидата юридичних наук / Андрій Іванович Лозовий ; Міністерство освіти і науки України, Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого. Х.: 2015. 20 с.

26. Луспенник Д. Захист гідності, честі та ділової репутації: деякі проблемні питання правозастосування. URL:

https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/Prezentatsia_Luspenyk.pdf

27. Луць В. В. Строки і терміни у цивільному праві: монографія. Київ: Юрінком Інтер, 2013. 320 с.

28. Майданик Р. А. Джерела цивільного права України: поняття, система, види. Право України. 2013. № 5. С.294-309.

29. Мельник О. О. Договірне застереження про форс-мажор за цивільним законодавством України: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук. Одеса. 2018. 22 с.

30. Мироненко В. Зупинення перебігу та особливості переривання строків позовної давності / В. Мироненко. Нотаріат для Вас. 2012. № 9.

31. Мошак Г.Г. Європейське право внутрішнього судноплавства: порівняльні аспекти. -Харків, Право. 2020. 195с.

32. Мошак Г.Г. Використання засобів приватного права у запобіганні злочинності.-Харків, «Право». 2020. 185с.

33. Мошак Г.Г. переклад з німецької мови: К. Отте «Отношение железнодорожного регулирования к гражданско-правовому совершенствованию использования инфраструктуры. Харків. Право. 2018.-98с.

34. Мошак Г.Г. ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗОБОВ'ЯЗАЛЬНИХ ТРАНСПОРТНИХ ВІДНОСИН ПРОФЕСОРОМ К. ОТТЕ (ФРН). Київ, Право України. 2014.№9. С.179-184

35. Мошак Г. Модель професора В. Гомолки (ФРН) щодо єврейського шлюбного права. - Право України. №2014.№11. С.163-169

36. Мошак Г.Г. Дослідження захисту прав інтелектуальної власності у спеціалізованих інститутах. Київ, Право України. 2015. №9. С. 120-127

37. Мошак Г.Г. Регулювальні та цивільно-правові аспекти вдосконалення доступу до інфраструктури у Федеративній Республіці Німеччина.- Київ, Право України. 2018. №5.С. 239-251.

38. Мошак Г.Г. Засоби приватного права, що запобігають правопорушенням, у Німеччині та в Україні. Київ, Право України. 2021. №7.С. 188-201

39. Мякишевська О. М. Комерційна іпотека у забезпеченні кредитних зобов'язань : автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук / Олена Миколаївна Мякишевська ; Національний університет державної податкової служби України. Ірпінь. 2015. 23 с.
40. Нємцева А.О. Теоретико-правовий аналіз відповідальності без вини у цивільному праві України: автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. юрид. наук. Івано-Франківськ, 2016. 21 с.
41. Остапенко В. І. Порука як спосіб забезпечення виконання зобов'язань, що виникають з кредитних правовідносин : (на матеріалах судової практики) : автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук / Вікторія Ігорівна Остапенко ; Міністерство освіти і науки України, Київський національний університет імені Тараса Шевченка. К. : Знання України. 2015. 20 с.
42. 1. Іванова О.М. Ольховик Л.А. Суб'єкти зобов'язань із відшкодування моральної шкоди, заподіяної при наданні медичних послуг в Україні : [наукова стаття] Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Юридичні науки. 2017. Випуск 2. Том 1. С. 97-102.
43. Іванова О.М. Ольховик Л.А. Предмет морської іпотеки: [наукова стаття] .Держава і регіони. Серія: Право. 2020.-№2. С.45-50 URL: <http://www.law.stateandregions.zp.ua/issue-1-2020>
44. Панченко С. С. Строк цивільно-правового договору : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спеціальність 12.00.03 «цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» / С. С. Панченко. Тернопіль, 2017. 20 с.
45. Перова О. В. Недійсність правочину, який порушує публічний порядок : автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. юрид. наук : спеціальність 12.00.03 «цивільне право і цивільний процес ; сімейне право ; міжнародне приватне право» - Х., 2010. 15 с.
46. Порука як вид забезпечення виконання зобов'язання : істотні умови і особливості договору поруки, розгляд судами справ про визнання договору поруки недійсним, розгляд судами справ про визнання поруки припиненою, виконання договору поруки, правові висновки ВСУ з питань застосування законодавства щодо поруки / відповідальний редактор В.І. Гуменюк ; Верховний Суд України. К. : Ін Юре, 2015. 159 с.
47. Право інтелектуальної власності: підручник / О. І. Харитонова та ін.; за заг. ред. О. І. Харитонової. Київ: Юрінком Інтер, 2015. 540 с.

48. Приватноправові механізми здійснення та захисту суб'єктивних прав фізичних та юридичних осіб: колективна монографія / за наук. ред. проф. В. Л. Яроцького. Харків: Юрайт, 2013. 272 с.
49. Примак В.Д. Непереборна сила як обставина, що звільняє від цивільно-правової відповідальності: порівняльно-правовий вимір. Приватне право і підприємництво. 2016. Вип. 16. С. 64-68.
50. Пучковська І. Й. Теоретичні проблеми забезпечення зобов'язань: монографія. Харків: Право, 2017. 472 с.
51. Свистун Л. А. Іпотечне кредитування в Україні : сучасні проблеми та фактори розвитку : монографія / Л.А. Свистун, Ю.С. Довгаль ; Міністерство освіти і науки України, Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка. Полтава : ПолтНТУ. 2014 . 161 с.
52. Ситнік О. М. Неустойка як спосіб забезпечення виконання зобов'язань за договором побутового підряду / О. М. Ситнік . Часопис Київського університету права . 2015. № 4. С. 203–207.
53. Сліпченко С. О. Особисті немайнові правовідносини щодо оборотоздатних об'єктів: монографія. Харків: Діса плюс, 2013. 552 с.
54. Слома В. М. Цивільно-правові зобов'язання з множинністю суб'єктів: монографія. Тернопіль: ТНЕУ. 2020. 384 с.
55. Стефанчук М. О. Цивільна правосуб'єктність фізичних осіб та особливості її здійснення: монографія. Київ: Арттек. 2020. 479 с.
56. Ус М. В. Колізії суб'єктивних цивільних прав: монографія. Харків: Право. 2014. 224 с.
57. Харитонов Є. О., Харитонova О. І. Цивільні правовідносини: монографія. 2-ге вид., перероб. і доп. Одеса: Фенікс, 2011. 456 с.
58. Харитонova О. І. Правовідносини інтелектуальної власності, що виникають внаслідок створення результатів творчої діяльності (концептуальні засади): монографія. Одеса: Фенікс, 2011. 346 с.
59. Харченко Г. Г. Речові права: монографія. Київ: Юрінком Інтер, 2016. 432 с.
60. Цивільне право України: підручник [Текст] : в 2 т. Т. 1 / кол. авторів; за ред. Г. Б. Яновицької, В. О. Кучера. – Львів: «Новий Світ-2000». 2014. 444 с.
61. Цивільний кодекс України: Науково-практичний коментар (пояснення, тлумачення, рекомендації з використанням позицій вищих судових інстанцій, Міністерства юстиції, науковців, фахівців). Т. 5: Право власності та інші речові

права / За ред. проф. І.В. Спасибо-Фатєєвої. Серія «Коментарі та аналітика». Х.: ФОП Лисяк Л.С., 2011. С. 534 – 622.

62. Цюра В. В. Теоретичні питання інституту представництва в цивільному праві України: монографія. Київ: КНУ ім. Т. Шевченка, 2016. 490 с.

63. Шимон С. І. Теорія майнових прав як об'єктів цивільних правовідносин: монографія. Київ: Юрінком Інтер, 2014. 664 с.

64. Шимон С.І. Проблеми об'єктоздатності окремих забезпечувальних майнових прав вимоги / С.І. Шимон. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право» 2012. Вип. № 20. Ч. II. Т. I. С. 270–273.

65. Юркевич Ю. М. Договірні форми об'єднань фізичних та юридичних осіб у цивільному праві України: монографія. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2017. 410 с.

66. Якубівський І. Є. Набуття, здійснення та захист майнових прав інтелектуальної власності в Україні: монографія. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2018. 522 с.

67. Яновицька Г.Б. Цивільно-правові засоби захисту прав споживачів в Україні: монографія. Львів. 2018. 400 с.

13. Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>

2. Офіційний сайт Одеської національної наукової бібліотеки ім. М. Горького. URL: <http://odnb.odessa.ua/>

3. Офіційний сайт Одеської обласної універсальної наукової бібліотеки імені М.С. Грушевського. URL: <https://biblioteka.od.ua/>

4. Офіційний сайт Одеського національного морського університету, Навчально-науковий морський гуманітарний інститут. URL: <https://onmu.odessa.ua/ua/nnmgi.html>

5. Сервіс безкоштовної перевірки тексту на плагіат у Unicheck (онлайн-перевірка у безкоштовній версії з обмеженим функціоналом). URL: <https://unicheck.com/uk-ua/free-plagiarism-checker-online>

14. Нормативні джерела та керівні документи

1. *Про вищу освіту*: Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII // Відомості Верховної Ради України. 2014. № 37-38. Ст. 2004 (в редакції від 02.10.2021).

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: 27.08.2021).

2. *Стандарт вищої освіти України для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за галуззю знань 08 «Право» зі спеціальності 081 «Право», затверджений наказом Міністерства освіти і науки України від 12.12.2018 р. № 1379.* URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-standartu-vishoyi-osviti-za-specialnistyu-081-pravo-dlya-pershogo-bakalavrskogo-rivnya-vishoyi-osviti> (дата звернення: 27.08.2021).

3. *Про затвердження Національної рамки кваліфікацій:* Постанова Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1341 (у редакції від 02.07.2020). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF#Text> (дата звернення: 27.08.2021).

4. *Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти:* Наказ Міністерства освіти і науки України № 977 від 11.07.2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0880-19#Text> (дата звернення: 27.08.2021).

5. *Про Методичні рекомендації щодо запровадження Європейської кредитно-трансферної системи та її ключових документів у вищих навчальних закладах:* Лист МОН України від 26.02.2010 р. № 1/9-119. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v_119290-10#Text (дата звернення: 27.08.2021).

6. *Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності:* Постанова Кабінету Міністрів України від 30.12.2015 р. № 1187 (у редакції від 20.06.2021). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1187-2015-%D0%BF#Text> (дата звернення: 27.08.2021).

7. *Про наукову і науково-технічну діяльність:* Закон України від 26.11.2015 р. № 848-VIII // Відомості Верховної Ради України. 2016. № 3. Ст. 25 (в редакції від 18.04.2021). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text> (дата звернення: 27.08.2021).

8. *Про авторське право і суміжні права:* Закон України від 23.12.1993 р. № 3792-XII // Відомості Верховної Ради України. 1994. № 13. Ст. 64 (в редакції від 14.08.2021). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12#Text> (дата звернення: 27.08.2021).

9. *Кодекс академічної доброчесності Одеського національного морського університету, затверджений Наказом № 169-орг від 28.05.2021 р.* URL:

https://onmu.odessa.ua/images/applic/pdf/Code_Academic_Integrity.pdf (дата звернення: 27.08.2021).

10. Положення про комісію з питань академічної доброчесності ОНМУ, затверджене Наказом Одеського національного морського університету від 31 серпня 2020 р. № 166-орг. – URL: https://onmu.odessa.ua/images/applic/pdf/poloj_academic%20integrity_commis.pdf (дата звернення: 27.08.2021).

11. Положення про організацію освітнього процесу Одеського національного морського університету, затверджене Наказом ОНМУ від 30 серпня 2019 р. № 235-орг. URL: https://onmu.odessa.ua/images/applic/pdf/Polog_organization_educational_process_1_9.pdf (дата звернення: 27.08.2021).

12. Положення про систему внутрішнього забезпечення якості освіти в Одеському національному морському університеті, схвалене Вченою радою ОНМУ (протокол № 10 від 27.01.2016 р.). URL: https://onmu.odessa.ua/images/applic/pdf/polojenie-quality-educ_1.pdf (дата звернення: 27.08.2021).

13. Положення про дистанційне навчання в Одеському національному морському університеті, схвалене Вченою радою ОНМУ (протокол № 3 від 21.10.2015 р.). URL: https://onmu.odessa.ua/images/applic/pdf/polojenie_distance_learning.pdf (дата звернення: 27.08.2021)